

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. An Mundus sit perfectus, & quomodo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

habent. Quibus verbis clarè docet secundam allegatam similitudinem. D. Bernardus verò Serm. 80. in Cant. tertiam, ubi ait: Nempe non ad imaginem tantum, sed ad similitudinem facta est (Anima) in quo similis sit, quævis? Audi de imagine prius. Verbum est veritas, est sapientia, est iustitia & hæc imago. Cujus? Iustitiæ, sapientie & veritatis; est enim imago hæc iustitiæ de iustitiâ, Sapientia de Sapientia, Veritas de Veritate, quasi de Lumine Lumen, de Deo, Deus. Harum rerum nihil est anima, quoniam non est imago, est tamen earundem capax, appetensq; & inde fortassis ad imaginem. Celsa creatura in capacitate quidem Majestatis, in appetentia autem Rectitudinis insigne præferens.

Primum verò pulchrè describit Sermone 81. his verbis: *Sola que in ipso stare cognoscitur anima hominis, in eo dignitatu creata est vita a vita, simplex à simplici, immortalis ab immortalis, ut non sit longè à summo gradu, ubi scilicet id est esse, quod beatè vivere est, in quo solum stat beatitudo, & solus potens Rex Regam, & Dominus Dominantium, accipit itaq; in sua Conditione Anima, est non esse, posse tamen esse beata, summo proinde gradui, quantum licet approprians, non pertingens tamen; Fatemur similitudinem, æqualitatem rennuius, verbi gratia, Causa, vita Deum, vita & anima, similia quidem, sed dispar. Alias autem immortalis est anima, & in hoc nihilominus Similis Verbo, sed non æqualis. Adhuc unum occurrit, quod minime præterito, nec enim minus insignem similitudinem Verbo animam facit, & forte etiam plus, Arbitrii libertas hæc est, planè Divinum quoddam præsulgens in anima tanquam gemma in auro.*

Quarto est etiam similitudo hominis ad Deum in potentiis, non modò ut unus est, sed etiam ut trinus, quatenus non modò tres personas repræsentat, sed etiam earum processionem adumbrat. Pater enim per memoriam fecundam producit Filium, scilicet Spiritum Sanctum. Sic homo intelligendo se producit Verbum sui expressivum simile, & inde in voluntate producit sui amorem; Audi D. Bernardum lib. de Cognitione humanæ Cond. (quàmvis controversatur) cap. 1. ubi sic habet: *Mens est imago Dei in qua sunt tria scilicet, est Memoria, Intelligentia & Voluntas; Memoria attribuitur omne quod scimus, etiam si non inde cogitemus. Intelligentiæ tribuimus omne quod verum cogitando invenimus, quod etiam Memoria commendamus. Per Memoriam Patri similes sumus, per Intelligentiam Filio, per Voluntatem Spiritui Sancto. Nihil enim in nobis tam simile Spiritui Sancto est, quàm voluntas, vel amor, seu dilectio, que excellentior voluntate est. Expressè autem & indubitata Serm. 1. inter parvos hæc dicit: In homine est Trinitas Creatrix Pater, & Filius & Spiritus Sanctus, ex qua cecidit creata Trinitas, Memoria, ratio & voluntas.*

Dico 15. *Istà similiter die fuit producta Eva in Paradiso ex costa Adam dormientis. Ita habetur clarè in Genesi.*

Probatur prima pars, de die Creationis, quia ibi inter opera sextæ diei refertur, Masculum & Feminam creavit eos, utique Adamum & Evam: & postea subditur, *Benedixitq; illis Deus, & ait, crescite & multiplicamini,*

&c. rursusquè Deus ambos alloquens dicit: *Ecce dedi vobis omnem herbam virentem, ut sit vobis in escam, &c.* Et tandem concluditur Caput primum his verbis: *& factum est vesperi & mane dies sextus.* Quæ omnia insinuant die sexto creatam fuisse. Nec refert quòd in capite sequenti Scriptura narret formationem mulieris, quia hoc intelligendum est per recapitulationem, recapitulat enim Scriptura, ut addat, dicit S. Bernardus. Unde in capite primo summarè formationem viri ac mulieris Scriptura retulit, rejiciens in caput sequens modum productionis. Probatur de loco, quia hoc insinuat clarè Textus Scripturæ: Nam Gen. 2. dicitur: *Adam statim post formationem in Paradiso collocatus, adducta ad eum animalia, & immixtus in eum sopor, ac Evæ productio.* Et quòd de Costa probatur, quia sic Scriptura expressè loquitur, quæ proinde historice loquens, historice est intelligenda, maxime cum Adam subdat: *Hoc nunc os ossibus meis, & caro de carne mea, hæc virago vocabitur, quia de viro sumpta est.* Et primo ad Corinth. 11. dicitur: *Mulier creata ex viro, & ait 17. Fecit ex uno omne genus hominum.*

Fuit autem Sopor ille in Adamum **XXVIII.**

immixtus extaticus & non purus somnus: unde ibi vidit, quæ circa ipsum agerentur, quid significaret mulieris ex ipso formatio: &c. quod probat primò, quia septuaginta loco soporem habent extasim. Secundò id clarè docet D. Bernardus Serm. 2. in Septuages. his verbis: *Ceterum qualis & ille sopor dicendus sit fuisse, vel credendus, quem Dominus immisit in Adam, in quo sine sensu omnino doloris in mulierem edificandam costa sublata est de latere dormientis; mihi quidem non nisi incommunicabilis veritatis intuitu, & abyssò Divinæ Sapientiæ corporeis excedens sensibus obdormuisse videtur, quod ex eju verbis vel maxime conjici potest. Rediens nimirum indicat, quo abisset, dum tanquam Ebrius de cella vinaria veniens, & eructans illud magnum Sacramentum, quod tantò post in Christo & Ecclesia Christus commendavit Hoc, inquit, nunc os ex ossibus meis, & propter hoc inquit relinquet homo Patrem & Matrem, & adhaerebit uxori suæ: &c. & erunt duo in carne una. An tibi penitus obdormuisse videtur, qui in hanc vocem extatus erupit, & non magis dicere potuisse, ego dormio, & cor meum vigilat. Qui plura voluerit habere de materia hujus questionis, quid quolibet die creationis factum sit, consulat Scripturæ Interpretes, & plures Theologos. Sit igitur pro nunc*

QUÆSTIO V.

An Mundus sit perfectus, & quomodo?

Magna opera Domini ait Propheta David, magna quidem opera ejus siquidem magnus & ipse, innotat D. Bernardus Serm. 2. de Natali Domini, & sic quoque dicere possum bona opera Domini, quoniam bonus & ipse, sic discurret Severinus Boëtius lib. 3. de Consolat. Philos. Metro. 9. *Tunc cuncta superno Ducu ab Exemplo, pulchrum*

I.
Omnia opera
Dei bona
sunt.

pulchrum pulcherrimum ipse Mundum mente gerens, similiq; ab imagine formans, Perfectusq; iubes perfectum absolvere partes. Imò Sacra Scriptura teste: *Vidit cuncta quae fecerat, & erant valde bona, quod eximiam quandam perfectionem in cunctis rebus creatis denotat.* Verum pro Solutione Nota, duplicem in rebus reperiri perfectionem *substantiali* videlicet, & *accidentalem*: Substantialis est ipsa cujuslibet rei essentia, & natura: Accidentalis ea est, quae rebus veluti propriae adventitiae perfectiones adveniunt, vel ab eorum natura dimanant. Unde quaestionis sensus multiplex esse potest, primò, an possit perfectiores substantias has producere, quam defectò produxerit? vel saltem alias quoad numerum & species? vel utrum ita perfectus sit, ut accidentaliter quoad numerum, modum, finem, ordinem, Situm perfectius producere non possit? His notatis

Duplex est in rebus bonitas & perfectio.

II. Mundus est perfectus.

DICO I. *Mundus iste visibilis totus est mundus, & perfectus substantialiter & accidentaliter, secundum ordinem, situm, modum & finem.* Ita communis sententia.

Probatum primò ex Autoritate S. Script: Tum Gen. i. alleg. Tum Sapientia II. ubi dicitur: *Omnia fecisti in pondere, & mensura & numero:* Supra quem Textum dicit D. Augustinus lib. de natura boni cap. 3. *Omnia à Deo creata esse in modo, specie, & ordine, per modum intelligendo perfectissimam Artifici operationem, & creaturae ad Deum dependentiam, quae ab ea nullatenus separari potest; per speciem naturalem cujuslibet rei pulchritudinem, & ordinem secundum partes totius Univerſi.* Et clarius ac fufius D. Bernardus Sermon. 86. de diversis his verbis: *Pondus in dignitate rei consideratur; In pondere igitur facta est, quae rei sui generis est comparanda aut secundum majus, aut secundum minus, aut secundum aequale; pondus habet quae quanti (quantitate virtutis) valeat aestimari potest. Mensura vero in loco, & tempore consideratur, videlicet quòd hoc loco, & tempore eas esse voluerit. In numero facta sunt omnia secundum partium compositionem.*

III. Probatum idem ex auctoritate.

Probatum secundò: Ex Autoritate SS: Patrum tum allegatorum; tum ulterius D. Augustini lib. 83. qq. q. 41. & lib. contra Advers. legis. cap. 4. *Unus, atq; idem Deus est Institutor Caeli & terrae, stellarum & herbarum, quidquid mensura, forma, ordine constat in Caelo & in terra, quidquid intelligit in Caelo & in terra, quae non solum illi à quo sunt condita, sed nec inter se oportebat esse aequalia. Et ideo sunt omnia bona: Nam si essent aequalia unum genus bonorum esset, non omnia. Nunc vero sunt idem omnia bona, quia sunt alia alia meliora, & bonitas inferiorum additur laudibus meliorum, & in rerum bonarum inaequalitate ipsa est jucunda gradatio, uti minorum comparatio, Ampliorum est commendatio.* Ex his & similibus Autoritatibus deducitur ratio pro Conclusionem quae

IV. Similiter ex ratione.

Probatum tertio: Illud perfectum est, quod partes in se perfectas secundum Essentias & proprietates habet, quae in varietate & distinctione delectant, & in debito ordine se invicem perficiunt, adjuvant & conservant,

sed mundus iste visibilis tales partes habet, tali varietate & ordine, ergò: Probatum minor. Quia omnes partes Mundi quantumcumq; apparent viles, & exiguae habent suam essentialem perfectionem, & multas accidentales, & adventitias, quae licet non omnibus, sibi & pluribus aliis tamen profunt, quae omnes inter se distinguuntur, ut in quolibet Cathegoriarum genere reperiantur, genera summa, media, infima, species, differentiae, dividentes & constituentes, individua mirae varietate distincta, habentque debitum ordinem, tum quoad situm secundum cujuslibet naturae exigentiam, deorsum & sursum; tum quoad influxum ut superiora, inferiora adjuvant & conservant, ergò. Sed in Contrarium

Arguitur primò: Mundus non est totus pulcher & formosus, ergò non potest dici mundus & perfectus: patet consequens: quia pulchrum & perfectum convertuntur: Probatum Ant: In mundo reperiantur multa absurda, turpia, ut sunt naturae monstra & similia, sed haec non sunt pulchra, nec perfecta, quia sunt defectus, insoliti, secundum speciem degenerantes, ergò. Respondeo negando Anteced: cum probatione, quia licet non habeant perfectionem specificam ex toto accidentaliter debitam, habent tamen suam propriam, & essentialem ornantem totum mundum per collationem ad pulchriora & perfecta, nam ut docet D. Augustinus lib. 3. de arb. lib. cap. 9. *Peccata licet in se sint deformia, & secundum se abominabilia, mundo tamen munditiam pulchritudinis conferunt, quatenus ex oppositione eorum virtutes magis elucescunt; unde ulterius lib. I. de Ord. cap. 7. Ex infinita sua sapientia & bonitate mavult ex malis bona dicere, quam nulla mala permittere, aut idem Sanctus Doctor.*

Institatur: Quae ad Mundi destructionem deserviunt, ad ejus pulchritudinem conducere nequeunt, sed in mundo sunt multa, quae se invicem destruunt, ergò licet monstra & peccata ad pulchritudinem Mundi conducere, illa non poterunt ornare ipsum: Probatum minor ex Elementorum continua pugna, & primarum qualitatum antipathica actione & reactione, ergò. Respondeo distinguo: majorem, quae ad Mundi destructionem deserviunt, & ex nulla parte ad ejus conservationem concedo: quae etiam deserviunt ad conservationem nego majorem, & distinguo similiter minorem: ad ejus probationem dico, quòd quomavis Elementa, & primae qualitates contra se invicem agant, id non faciunt ex toto, & ex ratione directa destructiva, sed ex alia parte iterum conservant alias partes, quae postulant ut aliquantum inter sese dissentiant. Ceterae Objectiones facillè solvuntur, per Divum Augustinum supra.

DICO 2. *Mundus ita mundus, & perfectus est quo ad modum Artificis & finem operis, ut nullatenus perfectior esse possit.* Ita D. Bonavent. Richard. D. Thomas, Alensis, &c.

Probatum quoad primam partem: Quia Deus nequit ad extra operari me-

jori bonitate, sapientiâ & potentiâ, ergò nihil perfectius quoad modum producendi producere potest: Ant. patet, quia illa omnia sunt realiter Essentia Divina, quâ melius aliquid excogitari non potest, D. Bernardo teste lib. 5. de Confid. cap. 7. & 11.

Probatur secunda pars: Quia omnia propter seipsam operatus est Dominus, & ipse est omnium rerum Conditor ultimus Finis, quo melior esse nequit: quamvis negandum non sit, quòd mundum quoad ultimum finem, & quoad media ad hunc attingendum meliorem producere possit.

Deus posset plures stellas, arbores, animalia, &c. terras magis fructiferas, quàm defactò sint, producere; Nam ut D. Augustinus loquitur: *Dandum est, Deum aliquid posse, quod nos cogitare non possumus.*

Opponitur Auctoritas D. August. lib. 3. de lib. arb. c. 5. dicens: *Quidquid rectè à ratione melius tibi occurrerit, scias fecisse Deum tanquam bonorum omnium Conditorum: ergò mundum perfecti non potest.* Respondeo negando conseq. Primò quia ibi vult D. Augustinus omnia, quæ facta sunt, ita facta esse perfecta, ut in Essentia ista perfectiora esse non possint. Secundò non posse esse perfectiora secundum modum, & finem, unde quidquid rectè ratio dicit de modo & fine, eò certè omnia facta sunt.

IX.
Solvitur auctoritas ex D. Aug.

VIII.
Mundus mundior esse potest, tam quoad pluralitatem specierum, rerum ordinem, &c. Patet quia

DISPUTATIO III. DE NATURA COELORUM.

QUÆSTIO I.

An Cælum sit unum ex Elementis, vel aliud corpus ex in compositum?

I.
Ant. Auctoritas ex D. Aug.
Circa utramque partem plurimæ fuerunt Antiquorum Sententia & errores; Egyptii enim Cælum ignem esse dixerunt, qui ascendens sursum usque ad summum, & obfuculo deprehensio circumvolvitur in gyrum, quemadmodum etiam facit hic detentus in Concameratis farnacibus; quod etiam sentit Plotinus, Empedocles asseruit Cælum esse ætrem vi ignis concretum, sicut sublunariibus aqua vi frigoris congelatur, ut refert Plutarchus, quod etiam non obscurè indicat Laertius in ejus vita, cum dicit, eum putasse Cælum habere Chrystallinam naturam, & omnium animalium genere esse refertam; Solem verò esse ingentem Massam igneam. Anaxagoras, ut illi tribuit Laertius, putavit Cælum esse ex lapidibus compositum, solem verò ferrum ignitum, quod de stellis etiam tenuit Diogenes. Chaldaei ex Scaligero voluerunt Cælum esse compositum ex igne & aqua. Plato in Thimæo asserit, Cælum esse compositum ex floribus, & ut Proclus loquitur ex deliciis Elementorum, hoc est ex purioribus partibus eorum. Plurimi SS. Patres licet non approbent horum dicta, nec his erroribus assentiantur, docent tamen Cælos esse compositos ex Elementis his inferioribus, alii tamen contrarium sustinent; Unde

est major, quia est perfectius cæteris corporibus simplicibus, ut docet D. Augustinus lib. 6. imperf. cap. 8. dicens: *Cælesti corpore nihil est in Corporibus melius.* lib. 13. Confess. cap. 32. *Videmus firmamentum Cæli, primum corpus mundi,* & lib. 3. lib. arbit. cap. 5. *Corpora cælestia corporibus terrestribus magna differentia præponit: Sed corpora integritate alia mundi, ut Elementa, habent naturam distinctam simplicem, ergò etiam Cæli.*

Probatur secundò: Quod movetur motu perfectiori & simpliciori est in se perfectius, & simplicius, sed Cæli moventur motu perfectiori & simpliciori, ergò sunt etiam perfectiores & simpliciores: Major patet ex 8. Phys. & lib. 1. de Cælo, quia motus sequitur naturam: Probatur minor: Quia Cæli moventur motu circulari, sed hic est perfectior & simplicior, quàm rectus, ergò.

III.
Probatur id ex motu perfectiori.

Probatur tertio: Si cælum esset Elementum, deberet ei competere naturaliter alteratio, quæ competit Elementis, sed hæc non competit, ergò; Probatur minor, Nulla potest esse alteratio, ubi nulla nequit esse corruptio, sed, &c. ergò.

Probatur quarto: Cælum non est Ignis, nec Aër, nec Aqua, nec Terra, ergò non est ullum Elementum; consequentia patet, quia tantum sunt quatuor, ex D. Aug. serm. 63. Divers. cap. 23. & lib. 2. de moribus Manich. cap. 8. & communi consensu Philosophorum: Probatur Ant. primò non est Ignis, tum quia aliàs activitate sua omnia combureret ob immentam molem, & solidissimam materiam in qua esset; Tum quia ignis fluidus est, solidi autem sunt Cæli ex Jobo; Tum quia ex se totaliter lucerent, nec Eclypsarentur per absentiam solis; Tum quia aquæ superiores, utpote graviore & multæ, eum extinguerent. Secundò non est Aër, aut Aqua concreta; Tum quia sic illa Elementa perpetuò contra statum naturalem manerent, & extra

IV.
Probatur etiam per enumerationem.

Dico I. Cælum non est aliquod unum ex Elementis. Ita SS. Patres, Theologi, & Peripatetici communiter.

Probatur primò: Cælum est pars integralis Mundi, ergò debet habere naturam simplicem distinctam ex aliis partibus; Probatur conseq. Quia non est potior ratio cur aliæ partes integrantes mundi, haberent distinctam naturam simplicem, quàm Cælum; imò

F. Amandi Hermann Physica.

Bbbb pro.